

Damian Szczepaniak

**Przestępstwa urzędnicze w polskim porządku prawnym
oraz praktyce Sądu Okręgowego w Krakowie w latach 1918–1939**

Streszczenie

Rozprawa doktorska została poświęcona zagadnieniu odpowiedzialności karnej za przestępstwa urzędnicze w II Rzeczypospolitej. Składa się ona z dwóch części. Pierwsza stanowi analizę stanu prawnego, orzecznictwa sądowego oraz literatury prawniczej z okresu międzywojennego, dotyczących tego rodzaju przestępstw. Została ona podzielona na siedem rozdziałów. Pierwszy zawiera ogólną charakterystykę stanowiących przedmiot analizy regulacji, obowiązujących w II Rzeczypospolitej, drugi pojęcia urzędnika, kolejne natomiast traktują o poszczególnych rodzajach przestępstw. Rozdział trzeci poświęcony został nadużyciu władzy urzędowej, czwarty – sprzedajności urzędniczej, piąty – poświadczeniu nieprawdy przez urzędnika, szósty – ujawnieniu tajemnicy urzędowej. W siódmym rozdziale mowa jest natomiast o innych przestępstwach urzędniczych, które przyporządkowano do wyodrębnionych w tym celu kategorii. Szczególnie licznie przestępstwa te zostały stypizowane w rosyjskim kodeksie karnym z 1903 r. oraz w niemieckim kodeksie karnym z 1871 r. Rozdział kodeksu rosyjskiego, odnoszący się do przestępstw urzędniczych, składał się z 52 artykułów, niemieckiego z kolei z 29 paragrafów. Cechowały się więc one znaczną kazuistyką. Z zupełnie odmienną sytuacją mieliśmy do czynienia w przypadku austriackiej ustawy karnej o zbrodniach, występkach i przekroczeniach z 1852 r. oraz polskiego kodeksu karnego z 1932 r., w których kwestie te uregulowane zostały w sposób syntetyczny, a rozdziały poświęcone przestępstwom urzędniczym liczyły odpowiednio 5 paragrafów oraz 8 artykułów.

W części pierwszej rozprawy wykorzystane zostały metody: formalno-dogmatyczna, historyczna i porównawcza. Analizą objęto odpowiednie regulacje zamieszczone w pozaborczych kodeksach karnych, w polskim kodeksie karnym z 1932 r. oraz w ustawach szczególnych, obowiązujących w II Rzeczypospolitej. Uwagę skoncentrowano m.in. na pracach Komisji Kodyfikacyjnej nad przepisami polskiego kodeksu, odnoszącymi się do przestępstw urzędniczych, analizując przebieg debaty w Sekcji Prawa Karnego oraz poszczególne wersje projektu. Istotne znaczenie miał aspekt prawnoporównawczy prowadzonych badań. Analiza przepisów zamieszczonych w zagranicznych kodeksach karnych oraz projektach kodyfikacyjnych miała na celu ukazanie ich wpływu na podjęte przez polskich

kodyfikatorów decyzje, a w konsekwencji na kształt odpowiednich regulacji. Przeprowadzone badania dotyczyły również bogatego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz dorobku polskiej doktryny. Gdy chodzi o pozaborcze kodeksy karne, konieczne było ponadto sięgnięcie do zagranicznej judykatury i literatury prawniczej. W części pierwszej rozprawy odwoływano się także do powojennych regulacji, w celu ukazania wpływu, jaki na ich ukształtowanie miały konstrukcje opracowane w okresie międzywojennym, a tym samym zwrócenia uwagi na kwestię dziedzictwa prawnego II Rzeczypospolitej.

W drugiej części dysertacji zaprezentowane zostały wyniki badań empirycznych nad praktyką Sądu Okręgowego w Krakowie w zakresie stosowania przepisów austriackiego kodeksu karnego z 1852 r. (rozdział pierwszy) oraz polskiego kodeksu karnego z 1932 r. (rozdział drugi), odnoszących się do przestępstw urzędniczych. Badania te umożliwiły m.in. postawienie tezy, iż zdecydowana większość spraw o przestępstwa urzędnicze, toczących się w okresie międzywojennym przed Sądem Okręgowym w Krakowie, dotyczyła sprzeniewierzeń, przy jednocześnie niewielkim odsetku postępowań w sprawach o inne tego rodzaju przestępstwa, w tym przestępstwa korupcyjne, których rozpatrywanie stanowiło całkowity margines działalności tego Sądu. Na materiał źródłowy złożyły się akta 135 spraw, a także repertoria sądowe z okresu międzywojennego, jakie zachowały się w Archiwum Narodowym w Krakowie. Całość pracy dopełnia obszerny aneks, zawierający m.in. wykazy przebadanych spraw i wydanych w nich rozstrzygnięć.

Kraków, 15.09.2022 r.

Damian Szczepaniak